

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. An etiam conclusio Theologica ex duabus reuelatis, altera naturaliter euidente, possit esse principium Theologicæ argumentationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

sensus scripturæ distinguit, scilicet historicum, allegoricum, & tropologicum. Qui itidem sub sensu allegorico etiam anagogicum comprehendit: vt rectè etiam notauit S. Thomas ead. q. 1. art. 10. ad 2. Reliqui ex ijs, quæ mox subiiciam, intelliguntur.

Tertia diuisio est, quam tradunt Eucherius in præfatione libri spiritualium formarum, & Cassianus collat. 1. 4. cap. 8. vbiasserunt, quatuor esse genera illustrandi sacram scripturam, e quibus deducitur illa diuisio, qua sensus scripturæ immediatè diuiditur, 1. in historicum. 2. in tropologicum, seu morale, quoad vitæ emendationem refertur. 3. in allegoricum, quando in gestorum narratione & historia mysterium aliquod fidei nostræ continetur. 4. in anagogicum, qui refertur ad ea, quæ sunt æternæ beatitudinis. In qua diuisione, sensus historicus literalem complectitur; cæteri ad spirituales referri videntur, iuxta dicta assert. 3.

Nec verò vt docet S. Thomas q. 1. a. 10 ad 1. quicquam sub spirituali sensu continetur fidei necessariam, quod scriptura per literalem sensum alicubi manifestè non tradat. Eisdemque sensus quatuor nonnullis videtur indicare S. Augustinus lib. 1. in Genes. ad lit. cap. 1. vbi ait: *In libris omnibus sanctis inueniri oportet, quæ ibi æterna inueniuntur, quæ facta narrentur, quæ futura prædicantur, quæ agenda præcipiuntur, vel monentur*: quanquam Augustinus hoc loco ad solam materiam diuersitatem respexisse videtur: nec tamen ideo penes eam sensum scripturæ in totidem membra partitur, vt pluribus perlequitur Vasquez disp. 16. cap. 2.

DVBIVM III.

An etiam Conclusio Theologica ex duabus reuelatis, aut vna reuelata, & altera naturaliter euidente deducta, possit esse principium Theologica argumentationis.

S. Thom. 1. p. q. 1. a. 8.

Sermo est de principio Theologiæ proprio, & proprio Theologico; cuiusmodi cum sit sola veritas fidei, seu principium reuelatum diuina fide creditum, vt dictum hic dub. 1. & quæst. 3. dub. 2. perinde est, ac si in proposito quæretur, An conclusio Theologica ex duabus reuelatis, aut vna reuelata, & altera naturaliter euidente deducta, possit etiam ipsa immediatè per fidem credi.

Ante omnia vero distinguendum est inter conclusiones Theologicas immediatè reuelatas, & alias immediatè non reuelatas. Vtræque enim subinde Theologus per discursum verè Theologicum colligit & infert; vt de posterioris generis est perse manifestum; de prioris generis patet exemplo Christi, qui resurrectionem mortuorum probauit ex alio quodam principio reuelato; nempe quod Deus in scriptura etiamnum dicatur Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, &c. vt dictum superius q. 2. dub. 1.

idemque expressè docet S. Thomas hic q. 1. art. 8. idque tunc maximè oportunitate est, quando agitur contra aduersarium, qui cum vnum principium reuelatum admittat, v.g. scripturam, alterum negat; v.g. traditionem, vt pluribus dictum cit. q. 2. dub. 1.

Neque verò propterea confunditur habitus fidei cum habitu Theologiæ. Nam etsi hoc casu idem sit obiectum materiale complexum vtriusque habitus (quod etiam in diuersis habitibus naturalibus sæpe accidit) tamen ratio formalis assentiendi semper manet diuersa: ita vt eidem propositioni assentiamur per fidem, vt simpliciter reuelatæ; per Theologiam verò, vt contentæ in altera reuelata, seu propter reuelationem alterius præmissæ, ex qua hæc deducitur. Itaque nullum est dubium, quin conclusio Theologica per se immediatè reuelata possit esse principium alterius Theologica conclusionis; non quidem, vt est conclusio Theologica; sed vt est propositio fidei. De alijs verò conclusionibus Theologicis immediatè non reuelatis est controuersia; quæ licet in materia de fide pertractari soleat, tamen etiam hoc loco non incommode examinatur.

Prima igitur sententia asserit, non posse nos talibus conclusionibus immediatè per fidem assentiri; sed solummodo vel per habitum Theologiæ, vel per prophetiam, aut prudentiam infusam. Ita Bannes 2. 1. q. 1. art. 1. licet idem Bannes hic q. 1. art. 3. dicat, non esse necessarium ad conclusionem Theologicam, quod vtraque, vel altera præmissa sit immediatè de fide, imò contingit, inquit, *vtramque vel alteram esse etiam conclusionem Theologicam*. Vbi hic author concedit, posse nihilominus talem conclusionem, esse principium Theologiæ argumentationis; non vltimatum scilicet; sed immediatum & quasi secundarium; sicut & in scientijs rectè assumitur pro principio secundario, conclusio in eadem scientia demonstrata. Eiusdem sententiæ est Molina hic quæst. 1. art. 2. disput. 1. vbi addit, etiam conclusionibus ab Ecclesia ex reuelatis definitis, non assentiri nos immediatè habitu fidei. Idem significat Zumel hic q. 1. a. 1. quæstione 2.

Secunda sententia distinguit. Ait enim talem conclusionem de fide esse, & posse per fidem credi, si deducatur ex duabus præmissis reuelatis; aut saltem ex vniuersali reuelata; non autem si ex particulari reuelata, & altera euidenti deducatur. Ita Gregorius de Valentia tom. 3. q. 1. p. 2. Exemplum prioris est: Omnis homo ritè baptizatus est in gratia: hic infans à me est ritè baptizatus: Ergo est in gratia. Exemplum posterioris: Omnis homo est risibilis: Christus est homo: Ergo Christus est risibilis.

Tertia sententia vniuersim affirmat, tales propositiones posse per fidem credi. Ita sentit Scotus in 3. d. 34. & 35. q. vn. relatus supra q. 2. dub. 1. Idem docet expressè Aureolus q. 1. prolog. dub. 2. art. 2. qui tamen vltèrius etiam progressi sentiunt, non dari habitum Theologiæ distinctum à fide, quo assentiamur cuiusmodi conclusionibus, vt dictum q. 2. dub. 2. Eandem tertiam sententiam tuentur Andreas Vega lib. 1. in Concil. Trident. cap. 29. Canus lib. 6. loc. Theolog. cap. vltimo ad 10. Bellarminus lib. 3. de Eccles. cap. 15. & lib. 3. de Iustificat. cap. 8. & lib. 4. de amiss. grat. cap. 11. Gabriel Vasquez hic disput. 5. cap. 3. & disput. 7. num. 7. Arragonius 2. 2. quæst.

11. artic. 2. Albertinus tom. 1. princip. 3. coroll. 3. punct. 2.

Assertio I. Assensus conclusionis Theologicæ qua talis, nimirum vt formaliter deducta ex principijs reuelatis, non est assensus fidei, sed solum Theologicæ; adeoque nec conclusio Theologica, qua talis, est propositio fidei, aut principium proprium & vltimum Theologicæ argumentationis. Est communis, vt dictum cit. q. 2. dub. 2. & quæst. 3. dub. 2. & paulo post magis patebit, contra Scotum & Aureolum, locis cit. quibus Albertinus tom. 1. princip. 3. coroll. 1. num. 7. addit Canum lib. 1. 2. loc. cap. 1. 2. sed quem iuxta communem rectè interpretatur Vasquez infra. Probat. Quia habitus fidei & Theologicæ sunt distincti, vt ex communi dictum cit. q. 2. dub. 2. & q. 3. dub. 2. Ergo etiam actus & assensus vtriusque habitus. Cum ergo constet ex dictis ibidem, assensum, quo assentimur eiusmodi conclusionibus vt deductis ex principijs reuelatis, esse Theologicæ, non poterit esse assensus fidei. Et confirmatur. Quia habitus fidei non est discursiuus; & licet propositio- num quarundam ad fidei motiua spectantium, præuium assensum requirant; non tamen eum requirunt, velut rationem assentiendi; alioquin enim non posset esse certior eiusmodi præuijs assensibus: sed requirunt tantum velut conditionem applicantem rationem formalem assentiendi; quæ est immediatè ipsa reuelatio veritatis creditæ, cum tamen ipsa ratio assensus Theologici sint præmissæ seu principia reuelata; quibus proinde idem assensus nititur tanquam propria ratione formali obiectiua, vt dictum cit. q. 3. dub. 2.

Atque idem diferimen inter assensum fidei & Theologicæ, authores citati, etsi verbis non nihil diuersis optime tradiderunt. Vasquez cit. cap. 3. num. 7. cum dixisset, assensum conclusionis Theologicæ, quatenus infertur ex præmissis de fide, vel ex altera de fide, & altera naturali, non esse assensum fidei infuse; sed aut inferiorem assensum præmissarum; aut altioris rationis, ex hys; & Cani, ac V. g. l. c. sententia subiicit: *At verò Canus & Vega, præter hunc assensum, qui fit per discursum, & dicitur Theologicus, contendunt esse alium proxime productum lumine fidei; qui tanquam conditionem præcedentem postulat assensum Theologicum; etiam si hic sit minus certus, quam assensus fidei.* Et disp. 7. num. 7. ait, prius esse deduci conclusiones, quam illis assentiri fide infusa.

Gregorius de Valentia cit. tom. 3. q. 1. punct. 2. ad 3. his verbis eandem rem explicat: *Si quis assentiretur Theologicæ conclusioni ex vi bonitatis consequentiæ, & ex euidentiā alterius præmissæ, tunc illum assensum non elici à fide, sed à Theologia; cum verò posita euidentiā illius minoris, constat iam illi homini, conclusionem illam contineri implicite in maiori præmissa de fide, liberum esse ei assentiri illi conclusioni per habitum etiam fidei.* Et infra addit: *In eo casu assensum præmissæ, non habere se vt præmissam vel discursum; sed vt conditionem sine qua non.*

Albertinus loc. cit. in eadem assertionem explicanda his verbis vtitur: *Conclusionem Theologicam vt deductam ex præmissis non esse de fide, nec credi per fidem; quod probat toto serè coroll. 1. eandem tamen conclusionem, vt explicatam per præmissas discursus Theologici esse de fide; quod probat cit. coroll. 3. Vbi etiam num. 3. hoc diferimen esse docet inter conclusionem Theo-*

logicam, vt deductam, & vt explicatam; quia deducta, vt sic formaliter innititur discursui naturali (seu ipsis principijs discursus) tanquam rationi formali assentiendi: at verò conclusio Theologica, vt explicata, non innititur discursui (seu principijs discursus) tanquam rationi formali; sed tantum illum prærequirit, tanquam conditionem explicantem illam conclusionem. Ex quibus patet, hos quidem authores eo conuenire, vt doceant, conclusionem Theologicam posse etiam per fidem credi; attamen propterea minimè sentire, aut fidem ipsam esse discursiuam, aut Theologiam supernaturalem esse eundem habitum cum fide infusa.

Assertio II. Supposito discursu & assensu Theologico (in quo videl. vel præmissa vtraque sit reuelata, vel vna reuelata, & altera naturaliter euidens) velut conditione applicante rationem formalem fidei, omnis conclusio Theologica etiam immediatè & secundum se per fidem credi; adeoque verum & proprium principium Theologicæ argumentationis esse potest. Ita authores tertiæ sententiæ, Probat. Quia omnis propositio diuinitus reuelata, & vt talis sufficienter proposita, potest per fidem credi, vt suppono ex materia de fide: at omnis eiusmodi conclusio Theologica est diuinitus reuelata, & vt talis sufficienter proposita: Ergo potest per fidem credi. Minor quoad primam partem probatur. Quia quisquis reuelat aliquid, reuelat etiam quantum in se, id quod cum eo necessario ac euidenter est connexum; ac proinde omnis veritas necessario & euidenter connexa cum veritate reuelata, est etiam reuelata: sed conclusio Theologica est necessariò & euidenter connexa cum propositione reuelata; eo ipso quod ex hac, adiuncto alio principio euidenti, per euidentem consequentiam inde deducitur: Ergo propositio Theologica est etiam reuelata. Altera pars minoris probatur. Quia per ipsum discursum Theologicum certò innoscit, conclusionem Theologicam contineri in propositione reuelata, & cum ea esse necessariò & euidenter connexam: Ergo hoc ipso sufficienter proponitur vt reuelata.

Confirmatur assertio ex S. Gregorio Nazianzeno orat. 5. de Theol. 5. docente, ea quæ colliguntur ex scriptis, perinde habenda esse, ac si essent scripta. Verba eius cum Aduersario pro diuinitate Spiritus sancti disputantis, inter alia sunt hæc: *Quod sit bis quing, aut bis septem dicente, decem aut quatuordecim ex tuis verbis colligerem; aut ex eo, quod animal ratione præditum & mortale diceret, hominem esse concluderem, an tibi viderer delirare? Nequaquam profecto; cum tu dicerem. Neq. enim verba magis sunt eius, qui loquitur, quam illius, qui loquendi necessitatem simul affert. Quemadmodum igitur hic non ea magis, qua dicuntur, quam qua intelliguntur expenderem; eodem modo nec si quid aliud eorum, quæ vel nullo modo, vel certè non satis aperte dicantur, ex scriptura tamen intelligi, colligi, reperirem, tam se nomen hycophantam per timescerem, vt à pronuntiatione ipsa resugerem.*

Contra hanc assertionem, eiusque probationem obijci potest primò. Si conclusio Theologica est etiam reuelata, & per discursum Theologicum sufficienter proponitur vt reuelata, sequitur, supposito eo discursu Theologico, posse nos, omisso assensu Theologico, conclusionem ita deductam statim assentiri

per ipsam fidem; esto ratio assentiendi non sit discursus, vel præmissa ipsius discursus, sed sola reuelatio diuina.

6 Respondetur, sequelam esse dubiam. Vasquez enim loc. cit. planè significat, ipsum quoque assensum Theologicum conclusionis præsupponi ad assensum fidei; certè quidem id ordinariū esse, & homini magis connaturale negari non potest; probabiliter videri potest etiam necessarium, iuxta eorum saltem sententiā, qui docent, supposito discursu, hominem necessario assentiri conclusioni deductæ, tam quoad exercitium, quam quoad specificationem. Nihilominus tamen æquè probabile videtur, id quod Gregorius de Valentia loc. cit. satis aperte indicat, posse absolute loquendo, discursui Theologico, qui est in præmissis, omisso assensu Theologico, immediate statim succedere assensum fidei: quod eo probabilius erit, si supponamus, supposito quolibet discursu manere libertatem assentiendi conclusioni quoad exercitium; quod probabilius videtur. Nam si potest omnino prætermitti assensus Theologicus, etiam supposito discursu Theologico; ergo poterit pro arbitrato etiam statim elici assensus fidei; cum ratio formalis fidei applicata intelligatur conclusioni, non proprie ex assensu Theologico conclusionis, sed ex præmissis.

Obijcitur secundò. Intellectus in assensu conclusionis confectatur omnem certitudinem, & perfectionem possibilem, quam assensus ipse habere potest ex præmissis, vt dictum supra q. 3. dub. 2. sed maior est perfectio assensus fidei, quam Theologia: Ergo illum semper & necessariò eliciet, supposito discursu, etiam prætermisso isto.

7 Respondetur, maiorem esse veram, in eodem genere assensus manendo, & seruata proportione: hoc est, si assensus nitatur præmissis, vt ratione formali assentiendi, tum eam certitudinem habebit & perfectionem, quam habere potest assensus eiusmodi discursiuus ex vi præmissarum; si verò tantum vtatur præmissis, vt conditione applicante aliam rationem assentiendi, tunc omnem habebit certitudinem ac perfectionem, quam ex sua ratione formali obiectiua habere potest, supposito assensu præmissarum velut conditione applicante: non tamen est necesse absolute, vt intellectus supposito discursu, in assensu veritatis illatæ, de genere assensus discursiuus, eoque prætermisso, immediate ad aliud genus assensus non discursiuus transeat; imò naturale est homini, vt supposito discursu, eliciat assensum nitentem præmissis, vt ratione assentiendi; vt antea dictum.

Obijcitur tertio. Omnis assensus fidei immediate est propter diuinam reuelationem, ex dictis supra quæst. 3. dub. 2. Ergo omnis propositio fidei debet esse immediate reuelata; qualis non est conclusio Theologica.

Respondetur, negando consequentiam. Potest enim aliquis, supposito discursu Theologico, immediate assentiri alicui veritati propter diuinam reuelationem; etiam si illa non sit immediate reuelata: nam ad illud sufficit, vt immediate moueat ipsa diuina reuelatio; esto hæc ipsa non denominet aut afficiat ipsam veritatem, nisi alia mediante. At dicit aliquis: Ratio formalis fidei est reuelatio ipsius in se veritatis, quæ creditur: Ergo debet ipsa in se,

esse reuelata. Respondeo; si vocata in se, neget & excludat medium, in quo reuelata sit, falsa est vtraque enuntiatio: si autem tantum abstrahat & præscindat à medio, in quo reuelata sit; conceditur vtraque; quia etiam conclusioni Theologica assentimur, vt reuelata in se, hoc est, de qua verè dicere possumus, esse reuelatam, etsi non sit reuelata sine medio, sed in alia.

Obijcitur quartò. Ea propositio non est de fide, quam quis potest sine hæresi negare, etiam stante propositione eiusdem sufficienti, quæ velut credenda proponitur: sed conclusio Theologica citra hæresin potest ab aliquo negari, etiam stante propositione eiusdem sufficienti, facta per discursum Theologicum: si quis nimirum neget præmissam naturalem, quamuis euidentem; aut etiam ipsam consequentiam, quantumuis euidentem. Ergo, &c.

Respondetur ad minorem, nec præmissam, nec consequentiam negari posse ab eo, cui earum vtraque euident est, vt supponitur: quod si neutra, aut aliqua earum alicui verè non sit euidentis, iam huic conclusio eiusmodi Theologica eo quidem discursu nondum erit sufficienter proposita.

DVBIVM IV.

An etiam sequatur conclusio necessaria, seu certa de fide; si in discursu Theologico præmissa naturalis sit, vel de Inesse tantum, vel moraliter certa.

Ad S. Thom. 1. p. q. 1. a. 8.

DVplex est sensus huius quæstionis; prout etiam conclusio ipsa, eiusque certitudo dupliciter considerari potest. Primò enim considerari potest ipsa conclusio solum obiectiue, & secundum se, abstrahendo ab assensu, quo ei assentimur: qua ratione sensus quæstionis est iste; vtrum talis conclusio deducta ex vno principio reuelato, & altera præmissa naturali, quæ sit vel de inesse tantum, vt dialectici loquuntur, (hoc est absolute & secundum se vera, etiam si nos de ea nullam euidentiam aut certitudinem habeamus) vel moraliter certa, sit de fide certa, & infallibilis obiectiue; seu an ipsa secundum se habeat immutabilitatem & necessitatem saltem hypotheticam, & fundatam in diuina præscientia reuelante; siue interim nos sciamus, esse reuelatam, siue non. Secundò considerari potest conclusio ratione assensus, quo ei assentimur: ita vt quæstio sit, vtrum assensus ipse talis conclusionis sit, aut esse possit in nobis verus fidei assensus, habens omnem certitudinem formalem tam adhesionis, quam infallibilitatis, quæ fidei propria est: cum qua quæstione coincidit illa, quam nonnulli recentiores sub his terminis proponunt, qualis nam debeat esse præmissa naturalis, ad hoc, vt sufficienter explicet conclusionem de fide; ita nimirum vt sit certa de fide certitudine formali etiam adhesionis. Et de primo sensu quæstionis non est magna difficultas, vt dicemus.

Circa secundum autem quæstionis sensum sunt duæ sententiæ: Prima requirit, vt præmissa naturalis

expo-